

EUROPESE
REKENKAMER

NL

Rede

Luxemburg, 8 oktober 2019

Rede door Klaus-Heiner Lehne, president van de Europese Rekenkamer

Presentatie van het Jaarverslag 2018 van de Europese Rekenkamer aan de Commissie begrotingscontrole (CONT) van het Europees Parlement

Brussel, 8 oktober 2019

Alleen de uitgesproken versie geldt.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Mevrouw de voorzitter,

Leden van de Commissie CONT,

Commissaris Oettinger,

Vertegenwoordigers van het voorzitterschap van de Raad,

Dames en heren,

Ik wil u bedanken dat u vanochtend tijd heeft vrijgemaakt voor de Europese Rekenkamer, want ik weet dat u het zeer druk heeft met de hoorzittingen voor de nieuwe Commissie.

Ik heb nog niet de gelegenheid gehad u allen te ontmoeten, dus stel ik me even voor: mijn naam is Klaus-Heiner Lehne. Sinds oktober 2016 ben ik de president van de Rekenkamer en ik had vorige week nog het voorrecht te worden herkozen voor nog eens drie jaar. Ik ben hier om een college van 28 leden te vertegenwoordigen die in hun verschillende rollen allemaal hebben bijgedragen tot ons gemeenschappelijk streven. We kijken ernaar uit u allen zo snel mogelijk persoonlijk te ontmoeten en, mevrouw de voorzitter, u ook in onze kantoren in Luxemburg te verwelkomen zodra een datum kan worden overeengekomen.

Ik ben hier vanochtend om u een overzicht van het financieel beheer van de EU te geven. In ons jaarverslag, en met name in het kader van onze betrouwbaarheidsverklaring, gaat de Rekenkamer na of het geld dat u als Parlementsleden in de begroting van vorig jaar hebt opgenomen wettig, regelmatig en uiteraard doeltreffend is besteed. In het kort is het onze taak om, zoals een dokter die uw jaarlijks medisch onderzoek uitvoert, na te gaan welke delen van het lichaam goed functioneren en welke delen problematischer kunnen zijn en wat de mogelijke onderliggende oorzaken daarvan zijn.

Onze controleteams, onder leiding van mijn collega Lazaros Lazarou en de verschillende leden die verantwoordelijk zijn voor afzonderlijke hoofdstukken, zijn naar alle windstreken gereisd om de rekeningen, de ontvangsten en de uitgaven met betrekking tot alle onderdelen van de EU-begroting van 2018 te onderzoeken. We hebben openhartige en intensieve gesprekken gevoerd met de Commissie over onze bevindingen en, indien nodig, met de overheden van de lidstaten die EU-middelen besteden — dit kunt u zelf opmaken uit hun antwoorden. Bij onze definitieve beoordeling hebben we rekening gehouden met alle relevante informatie die tijdens dit uitvoerige feitenonderzoek is verstrekt.

Zoals elk jaar hebben we de geconsolideerde rekeningen van de EU van het afgelopen jaar gecontroleerd. Naar ons oordeel geven deze rekeningen de financiële situatie van de EU op alle materiële punten getrouw weer en vertonen deze geen afwijkingen van materieel belang. We hebben geconstateerd dat de Commissie is blijven werken aan de versterking van haar processen voor de berekening van de verplichting voor personeelsbeloningen (voor EU-personeel), een gebied dat we in het oog zullen blijven houden.

Ten tweede hebben we voor de ontvangsten die naar de EU-begroting vloeien geen materieel foutenpercentage geconstateerd.

- o We keken naar de systemen van de Commissie die moeten waarborgen dat de diverse bronnen naar behoren worden berekend, geïnd en gerapporteerd, en ook naar een aantal terugvorderingsopdrachten van de Commissie en nationale systemen. In elk van de drie lidstaten die we bezochten (Spanje, Italië en Frankrijk), stelden we gebreken vast in het beheer van vastgestelde rechten die nog niet zijn geïnd.
- o We constateerden ook dat de inspecties door de Commissie van traditionele eigen middelen niet waren gebaseerd op een gestructureerde en gedocumenteerde risicobeoordeling. Zo rangschikt de Commissie de lidstaten niet volgens risiconiveau; bijgevolg konden we ons er niet van vergewissen dat de inspecties naar behoren op de gebieden met het hoogste risico voor de inning van eigen middelen voor de EU-begroting waren gericht.
- o We hebben ook vastgesteld dat de Commissie snel optrad en een algemeen voorbehoud maakte bij de bni-gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de bijdrage van Frankrijk omdat de kwaliteit van de gegevens ontoereikend was, en dat zij voor het derde jaar op rij besloot een voorbehoud te maken bij de door het Verenigd Koninkrijk geïnde douanerechten met betrekking tot invoer uit China.

Ten derde, wat de uitgaven betreft — traditioneel het kernelement van onze betrouwbaarheidsverklaring — schatten we het foutenpercentage op 2,6 %¹. Dit betekent dat naar schatting 2,6 % van de betalingen niet had moeten worden verricht uit de EU-begroting, omdat deze niet in overeenstemming met de EU-regels werden gebruikt. Deze globale schatting verhult evenwel een belangrijk onderscheid: de manier waarop de middelen worden uitbetaald, is van grote invloed op het risico op fouten.

Voor uitgaven die aan complexe regels zijn onderworpen en ongeveer de helft van de EU-begroting² vertegenwoordigen, voornamelijk “betalingen in het kader van vergoedingen”, waarbij begunstigden declaraties moeten indienen voor de subsidiabele kosten die ze hebben gemaakt — zoals onderzoeksprojecten, werkgelegenheidsprojecten, projecten op het gebied van regionale en plattelandsontwikkeling en ontwikkelingsprojecten in derde landen — wordt het foutenpercentage op 4,5 % geschat, wat relatief hoog is.

Het foutenrisico ligt evenwel lager voor uitgaven waarvoor eenvoudigere regels gelden, voornamelijk “op rechten gebaseerde betalingen”, waarbij begunstigden betalingen ontvangen indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen —

¹ Onderste grenswaarde: 1,8 %; geschat foutenpercentage: 2,6 %; bovenste grenswaarde: 3,4 %. Par. 1.15 van het Jaarverslag.

² 50,6 %.

zoals rechtstreekse steun voor landbouwers, administratieve uitgaven, beurzen voor studenten of begrotingssteun voor derde landen. Met andere woorden vertoont ongeveer 50 % van onze populatie geen fouten van materieel belang

Daarom hebben we voor het derde achtereenvolgende jaar een “oordeel met beperking” over de uitgaven afgegeven — wat “ja, maar” betekent. We beschouwen dit als een bemoedigend teken dat de Commissie en de lidstaten zijn verdergegaan op de ingeslagen weg van vooruitgang die we in de vorige twee jaar hebben geconstateerd. Onze controleurs hebben een aantal positieve punten geconstateerd op de gebieden met een laag risico, maar tegelijkertijd moeten er nog steeds ernstige problemen worden aangepakt op de gebieden met een hoog risico — op dit aspect kom ik zo meteen terug.

Als onderdeel van haar eigen meerjarige strategie wil de Rekenkamer een op een attestopdracht gebaseerde benadering gaan hanteren bij haar betrouwbaarheidsverklaring, wat betekent dat we voornemens zijn in de toekomst zekerheid te verschaffen over de beheersverklaring van de Commissie, die zelf op eigen controles en op nationale controles in het kader van gedeeld beheer is gebaseerd. Ik ben ervan overtuigd dat “een pad ontstaat door er over te lopen”, dat wil zeggen dat we concrete stappen zetten — wellicht bescheiden stappen in het begin — om deze logische doelstelling te bereiken, namelijk op het werk van anderen kunnen vertrouwen.

U zal uit ons Jaarverslag kunnen opmaken dat we ons vaak kritisch uitspreken over tal van controles die door de lidstaten en de Commissie worden uitgevoerd (er zijn bijvoorbeeld wel 126 verschillende autoriteiten betrokken bij de controle van uitgaven in het kader van cohesie op nationaal niveau). Dit maakt het vaak moeilijk om de resultaten van dergelijke werkzaamheden te gebruiken en er nog meer op te vertrouwen. Ik wil echter ook benadrukken dat onze controleurs een aantal verbeteringen en goede praktijken hebben geconstateerd, zelfs op het belangrijke terrein “Cohesie”. Er kan ook zonder meer worden gesteld dat de Commissie aanzienlijke inspanningen levert om de werkzaamheden van verschillende nationale autoriteiten en certificeringsinstanties te blijven verbeteren.

Daarom zetten we vaart achter onze werkzaamheden met de Commissie om de voorwaarden tot stand te brengen die nodig zijn om vorderingen te maken op weg naar attestering. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om commissaris Oettinger te bedanken voor zijn steun en ik kijk ernaar uit om dit proces verder te zetten met zijn opvolger.

Geachte Parlementsleden, ik zou het nu over de verschillende beleidsrubrieken willen hebben en de aandacht willen vestigen op een aantal van onze belangrijkste bevindingen.

Voor de MFK-rubriek “Concurrentievermogen” hebben we aanzienlijk minder fouten aangetroffen dan vorig jaar (2 %). Op het gebied van onderzoek zijn niet-subsidiabele personeelskosten nog steeds de belangrijkste bron van fouten. We hebben ook gemerkt dat startende ondernemingen en kmo’s — ondanks de inspanningen van de Commissie — vatbaarder waren voor fouten dan andere, wellicht meer ervaren of grotere begunstigden. We hebben bijvoorbeeld een kmo in het Verenigd Koninkrijk gecontroleerd die zijn allereerste EU-project had uitgevoerd en kosten van in totaal

1,1 miljoen EUR had gedeclareerd. Tot een derde van de waarde van de gecontroleerde uitgavenposten bevatte materiële fouten. We hebben ook geconstateerd dat controles niet doeltreffend waren wat de kosten van grootschalige onderzoeksinfrastructuur betreft: in twee van de drie gecontroleerde gevallen hebben we declaraties aangetroffen die aanzienlijk te hoog waren (75 000 en 130 000 EUR), ondanks uitvoerige voorafgaande controles door de Commissie. Zoals we reeds hadden benadrukt in het wetgevingsadvies dat we u vorig jaar hebben toegezonden, zien we veel mogelijkheden om de Europese onderzoeksprogramma's te vereenvoudigen. Naar ons oordeel biedt het voorstel van de Commissie voor het nieuwe Horizon Europa-programma voor 2021-2027 een aanpak voor ten minste een aantal van de onderliggende oorzaken van fouten die we aantreffen bij onze controles. Nu is het aan het Parlement en de Raad om deze wetgeving af te ronden. Onze controleurs staan tot uw beschikking indien u bijkomende expertise nodig heeft tijdens deze onderhandelingen.

Voor "Economische en sociale cohesie" schatten we dat het foutenpercentage van materieel belang is (5 %). Het aantal ontdekte fouten en de impact ervan tonen aan dat er nog steeds sprake is van tekortkomingen met betrekking tot de regelmatigheid van de door de nationale beheersautoriteiten gedeclareerde uitgaven. Niet-subsidiabele uitgaven voor projecten vormden een belangrijk probleem en daarbovenop hebben bepaalde landen bijkomende nationale voorwaarden toegevoegd aan de toch al complexe voorwaarden op EU-niveau (dit wordt ook "goldplating" of overregulering genoemd). Overheidsopdrachten zijn ook problematisch, bijvoorbeeld wanneer een overheidsinstantie bepaalde diensten gunt zonder een openbare aanbesteding uit te schrijven.

Voor "Natuurlijke hulpbronnen" schatten we het foutenpercentage op 2,4 %. Hierbij was er sprake van een combinatie van niet-subsidiabele gedeclareerde kosten, onjuiste informatie over oppervlakten of dieren, problemen met overheidsopdrachten en administratieve fouten. Rechtstreekse betalingen als geheel (goed voor 72 % van de uitgaven in deze rubriek) bevatten evenwel geen fouten van materieel belang. Dit is goed nieuws en we hebben geconstateerd dat verscheidene factoren aanzienlijk hebben bijgedragen tot het voorkomen en verminderen van fouten: het landbouwpercelenidentificatiesysteem (LPIS), de mogelijkheid voor landbouwers om betalingsaanvragen online in te dienen en de voorafgaande kruiscontroles van de steunaanvragen van landbouwers. Als we naar andere soorten betalingen kijken, zijn de regels complexer, waardoor het risico op fouten toeneemt. We hebben bijvoorbeeld een geval in Polen gecontroleerd waarin verschillende leden van dezelfde familie afzonderlijk steun hadden aangevraagd voor de bouw van een varkensstal, waarbij ze aangaven onafhankelijke kmo's te exploiteren. Bij onze controle kwam echter aan het licht dat het familiebedrijf als geheel niet aan de voorwaarden voor steun aan kmo's voldeed.

Wat "Veiligheid en burgerschap" betreft, wijzen we op tekortkomingen bij de toepassing van de aanbestedingsregels, maar ook op systeemgebreken in verband met het Fonds voor asiel en migratie en het Fonds voor interne veiligheid in de lidstaten die we hebben gecontroleerd.

Zoals u weet worden in het kader van de rubriek "Europa als wereldspeler" grote bedragen aan EU-middelen uitgegeven via internationale organisaties. Dit jaar hadden we het echter weer moeilijk om essentiële bewijsstukken in het kader van drie door Unicef en het Wereldvoedselprogramma uitgevoerde verrichtingen tijdig te verkrijgen. We zijn van mening dat dit gebrek aan medewerking door internationale organisaties om de documenten of gegevens toe te

zenden die we nodig hebben om onze controles uit te voeren, onaanvaardbaar is. Daarom ben ik dankbaar dat de Commissie onze aanbeveling heeft aanvaard en een systeem van rechtstreeks contacten zal invoeren voor internationale organisaties. Onze controleurs hebben ook een aantal gevallen van niet-subsidiabele uitgaven aangetroffen. Dit betreft bijvoorbeeld een geval waarin een internationale organisatie 31 vliegtuigtickets voor een personeelsretraite in Jamaica in rekening heeft gebracht aan de EU. Dergelijke niet-subsidiabele kosten moeten uiteraard worden teruggevorderd.

Tot slot vertoonde de MFK-rubriek “Administratie” volgens onze schatting geen materieel foutenpercentage. Evenwel zou ik in dit opzicht twee punten willen benadrukken: ten eerste zijn er een aantal gebreken aan het licht gekomen in de controles door de Commissie van de toewijzing van gezinstoelagen aan EU-personeel. Ten tweede — en mevrouw de voorzitter, ik denk dat dit mogelijk van bijzonder belang is voor deze Commissie — hebben we aanzienlijke tekortkomingen vastgesteld in de door het Parlement en de Commissie georganiseerde procedures toen zij de beveiliging van hun gebouwen hebben versterkt naar aanleiding van de terreuraanslagen in de afgelopen jaren. We hebben geconstateerd dat een aantal van de gebruikte kaderovereenkomsten het mogelijk maakte om werkzaamheden te laten uitvoeren op basis van één enkele prijsopgave van een contractant. We hebben gevallen geconstateerd waarin procedures via onderhandelingen met één enkele kandidaat zijn georganiseerd of geen oproep is gepubliceerd. Naar ons oordeel werd niet aangetoond dat het argument van uiterste spoedeisendheid — dat noodzakelijk is om af te wijken van de gebruikelijke aanbestedingsregels — kon worden ingeroepen, aangezien het in feite maanden heeft geduurd om deze procedures in te leiden.

Dames en heren,

Voordat ik afrond, wil ik nog zeggen dat de Rekenkamer de samenwerking met u hier in de Commissie CONT graag wil bevorderen op alle gebieden. We blijven tot uw beschikking staan tijdens de nieuwe kwijtingsprocedure die we vanochtend hebben ingeleid en we presenteren ook graag alle speciale verslagen waarover u meer wil weten.

Dit jaarverslag is anders dan de vorige. We zijn op een kruispunt aanbeland — een nieuwe zittingsperiode, een lidstaat die zich terugtrekt uit de EU, en de andere 27 lidstaten in de eindfase van de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader voor de periode 2021-2027. De controlewerkzaamheden die ik vandaag aan u heb gepresenteerd, tonen aan dat de EU ondanks tal van onopgeloste problemen voor het derde jaar op rij consistent voldoet aan hoge normen van verantwoording en transparantie bij de besteding van overheidsmiddelen. Dit is echter allesbehalve het moment om onszelf op de borst te kloppen. We verwachten van de nieuwe Commissie en de lidstaten dat zij deze inspanningen blijven leveren en hierop voortbouwen. We rekenen ook op iedereen die hier aanwezig is om daarvoor te zorgen.

Ik dank u voor uw aandacht. Zoals gebruikelijk staan mijn collega Lazarou en ik tot uw beschikking om eventuele vragen of opmerkingen te beantwoorden.